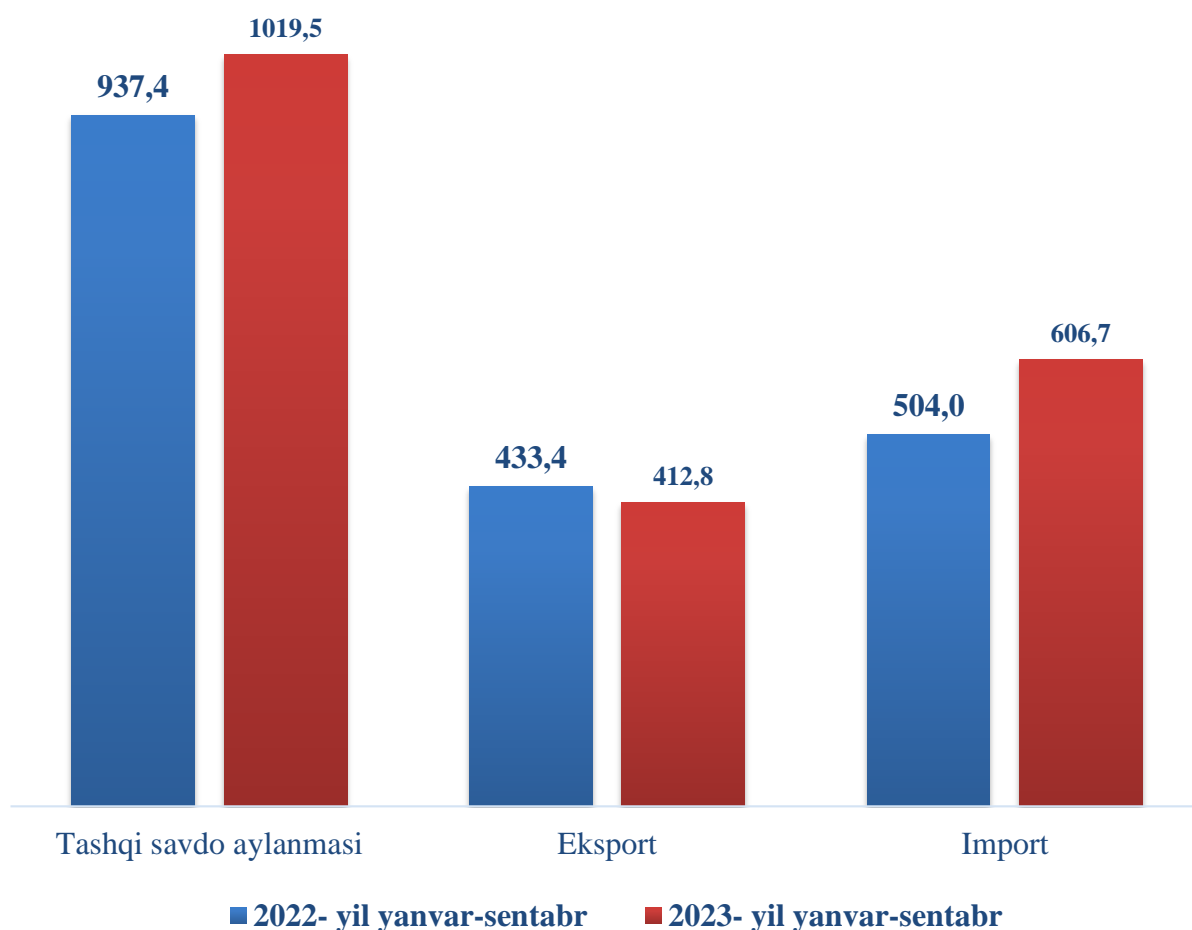

IX. TASHQI IQTISODIY FAOLIYAT

2023- yilning yanvar-sentabr oylarida viloyatning tashqi savdo aylanmasi 1 019,5 mln. AQSH dollari tashkil etgan, jumladan 412,5 mln. AQSH dollarini-eksport, 606,7 mln. AQSH dollarini import tashkil etdi. Tashqi savdo aylanmasining saldosini 108,8 mln. AQSH dollarini tashkil qildi.

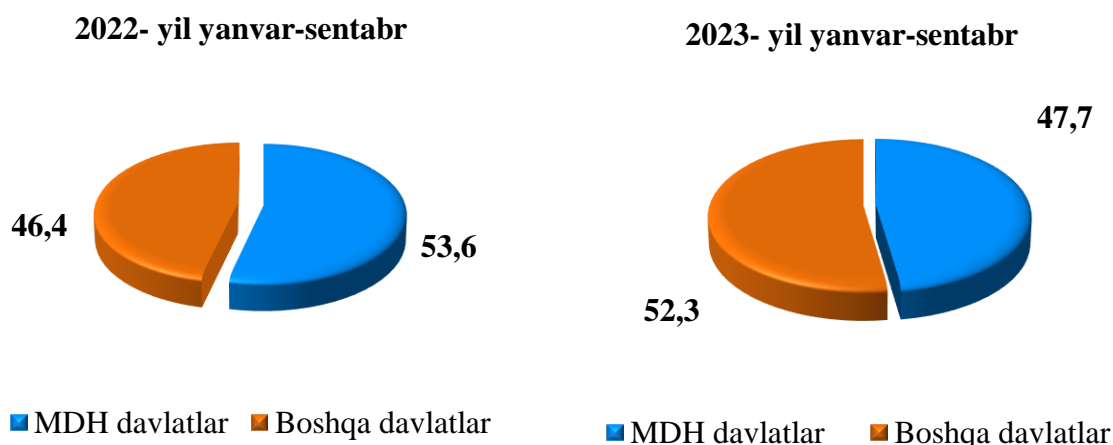
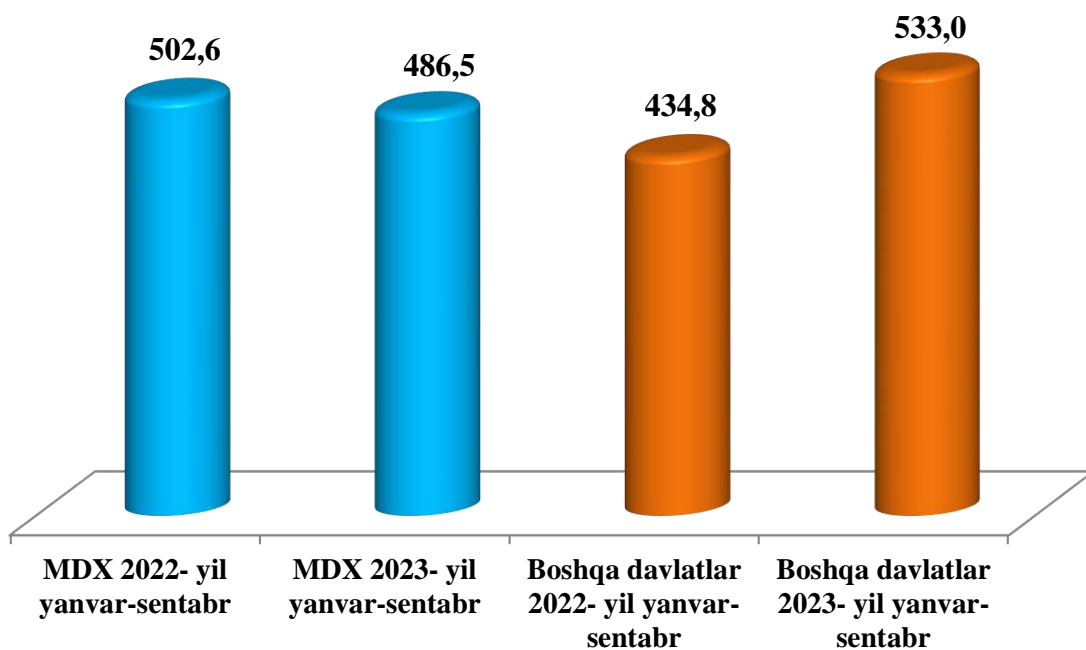
Tashqi savdo aylanmasi dinamikasi

(mln. AQSH dollari)

Soʻngi yillarda xukumatimiz tomonidan sanoat tuzilmasini diversifikatsiya qilishni, eksportni qoʻllab-quvvatlash, import oʻrnini bosuvchi tovar va mahsulotlarni ishlab chiqarishni yanada oshirilishi natijasida eksport tarkibida sezilarli oʻzgarishga erishildi. Jumladan, xom ashyo eksportidan, qoʻshilgan qiymati yuqori hamda sarmoya talab tovarlar eksportiga yoʻnaltirilgan tashqi savdo amalga oshirilmoqda.

**2023- yil yanvar-sentabr oylari viloyat tashqi savdo aylanmasida
MDH va boshqa davlatlarning ulushi**
(mln. AQSH dollar va foizda)

2022- yilning yanvar-sentabr oylarida viloyatda amalga oshirilgan tashqi savdo aylanmasi o'tgan yilning mos davriga nisbatan 108,8 % ga, MDH davlatlari 96,8 % ni tashkil etgan bo'lsa, boshqa davlatlar 122,6 % ga ko'paygani kuzatildi.

Jumladan, jami eksport aylanmasi 95,2 % ni va shundan MDH davlatlari 95,7 % ni tashkil etgan bo'lsa, boshqa davlatlarga 93,9 % ni tashkil etdi.

Jami import aylanmasi 120,4 % ga ko'paygan bo'lib, undan MDH davlatlari 98,8 % ni tashkil etgan bo'lsa, boshqa davlatlar 132,1 % ga ko'paygan.

MDH va boshqa davlatlar bilan tashqi savdo aylanmasi
(mln. AQSH dollari)

	yanvar-sentabr		O'sish sur'ati, % da
	2022- yil	2023- yil	
Tashqi savdo aylanmasi	937,4	1 019,5	108,8
<i>shu jumladan:</i>			
MDH davlatlari	502,6	486,5	96,8
Boshqa davlatlar	434,8	533,0	122,6
Eksport	433,4	412,8	95,2
<i>shu jumladan:</i>			
MDH davlatlari	324,7	310,7	95,7
Boshqa davlatlar	108,7	102,1	93,9
Import	504,0	606,7	120,4
<i>shu jumladan:</i>			
MDH davlatlari	177,9	175,8	98,8
Boshqa davlatlar	326,1	430,9	132,1

MDH mamlakatlari va boshqa mamlakatlarga eksportning yo'nalishi bo'yicha farqlanishlar mavjudligi kuzatilmoqda. Xususan, MDH mamlakatlariga eksportning asosiy qismi oziq-ovqat mahsulotlariga to'g'ri kelmoqda, keyingi o'rinlarda eksport hajmi bo'yicha asosan yengil sanoat tovarlari, qora va rangli metallar, mashina va asbob-uskunalar va kimyo mahsulotlariga to'g'ri kelmoqda.

Viloyatdagi eksport-import tarkibi

	Umumiy hajm <i>mln.AQSH.dollr</i>		2022- yil yanvar-sentabr oylariga nisbatan % da
	2022- yil yanvar- sentabr	2023- yil yanvar-sentabr	
Eksport tarkibi	433,5	412,7	95,2
Oziq-ovqat va tirik hayvonlar	67,4	63,5	94,1
Ichimliklar va tamaki	1,0	2,8	2,9 m.
Xom ashyo yoqilg'idan tashqari nooziq-ovqat hisoblanadi	6,1	5,5	90,3
Mineral yoqilg'i, moylash moylari va shunga o'xshash materiallar	1,1	0,9	82,7
Kimyoviy moddalar va shunga o'xshash mahsulotlar	11,2	4,9	43,8
Sanoat mahsulotlari	239,8	202,2	84,3
Mashinalar va transport uskunalari	6,2	11,9	191,9
Turli xil tayyor mahsulotlar	94,0	104,4	111,1
Xizmatlar	6,8	7,5	109,8
boshqalar	0	9,3	-
Import tarkibi	504,0	606,7	120,4
Oziq-ovqat va tirik hayvonlar	74,2	103,8	139,9
Xom ashyo yoqilg'idan tashqari nooziq-ovqat hisoblanadi	31,7	32,8	103,7
Mineral yoqilg'i, moylash moylari va shunga o'xshash materiallar	17,1	12,3	72,0
Hayvonlar va o'simlik moylari, yog'lar va mumlar	16,6	14,0	84,0
Kimyoviy moddalar va shunga o'xshash mahsulotlar	63,5	64,3	101,2
Sanoat mahsulotlari	116,6	145,2	124,5
Mashinalar va transport uskunalari	170,5	193,5	113,5
Turli xil tayyor mahsulotlar	13,7	15,1	110,3
Boshqalar	-	25,7	-

2023- yil yanvar-sentabr oylarida eksport qilingan mahsulotlar va xizmatlar tarkibi bo'yicha tahlil qilinganda, (2022- yilning tegishli davriga nisbatan), Ichimliklar va tamaki 2,9 m. ga, ko'paygani kuzatildi.

**2023-yil yanvar-sentabr oylarida viloyat tashqi savdo aylanmasi
yuqori ulushga ega davlatlar**

(ming AQSH dollari)

Davlatlar nomi	Tashqi savdo aylanmasi	Eksport	Import
Rossiya Federatsiyasi	315 019,6	232 078,7	82 940,9
Xitoy	230 075,5	30 367,6	199 707,9
Turkiya	79 992,2	29 374,8	50 617,4
Qozog'iston	79 689,1	33 094,8	46 594,3
Germaniya	37 091,3	6 991,5	30 099,9
Belarus	30 844,0	3 459,7	27 384,2
Qirg'iziston	29 388,5	17 652,1	11 736,4
Polsha	27 088,8	10 390,3	16 698,4
Koreya Respublikasi	21 866,3	4 618,8	17 247,5
Hindiston	19 746,6	267,0	19 479,7
Litva	16 223,8	777,3	15 446,5
Italiya	13 147,0	1 026,7	12 120,2
Malayziya	11 905,7	123,3	11 782,4
Eron	9 509,6	3 015,0	6 494,6
Fransiya	9 043,8	154,6	8 889,2
Yaponiya	9 035,8	13,7	9 022,0
Tojikiston	8 567,3	5 626,3	2 941,1
Turkmaniston	7 421,1	5 842,9	1 578,2
Ozarbayjon	5 989,7	5 696,6	293,1
Ukraina	4 775,6	2 758,0	2 017,6

So‘nggi yillarda hukumatimiz tomonidan sanoat tuzilmasini diversifikatsiya qilishda, eksportni qo‘llab-quvvatlash, import o‘rnini bosuvchi tovar va mahsulotlarni ishlab chiqarishni yanada oshirilishi natijasida, eksport tarkibida sezilarli o‘zgarishga erishildi.

Namangan viloyati, jahonning 75 dan ortiq mamlakatlari bilan savdo aloqalarini amalga oshirib kelmoqda. TSA ning nisbatan salmoqli hissasi Rossiya Federatsiyasida (30,2 %), Xitoy Xalq Respublikasida (22,6 %), Qozog‘istonda (7,8 %), Turkiyada (7,8 %), Germaniya (3,6 %), Belarus (3,0%) va Polsha (2,7 %).

Shuningdek, qo‘shni davlatlar bilan o‘zaro aloqalarni mustahkamlash, mamlakatlarni ijtimoiy-iqtisodiy, savdo-sanoat hamda madaniy sohalardagi aloqalarini rivojlantirish borasida katta ishlar amalga oshirilayotganini ko‘rish mumkin.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida viloyat tashqi savdo aylanmasida katta ulushga ega bo‘lgan davlatlar

Davlatlar nomi	Viloyat tovar aylanmasida ulushi % da	2022- yil yanvar-sentabr oylariga nisbatan % da
Rossiya Federatsiyasi	30,9	103,6
Xitoy	22,6	108,2
Turkiya	7,8	106,6
Qozog‘iston	7,8	102,7
Germaniya	3,6	149,9
Belarus	3,0	130,6
Qirg‘iziston	2,9	45,8
Polsha	2,7	170,3
Koreya Respublikasi	2,1	152,3
Litva	1,9	128,6

Davlatlar nomi	Viloyat tovar aylanmasida ulushi % da	2022- yil yanvar-sentabr oylariga nisbatan % da
Hindiston	1,9	2,4 m.
Litva	1,6	94,9
Italiya	1,3	2,9 m.
Malayziya	1,2	2,2 m.
Eron	0,9	152,4
Fransiya	0,9	116,4
Yaponiya	0,9	11,1 m.
Tojikiston	0,8	105,7
Turkmaniston	0,7	68,8
Ozarbajjon	0,6	2,5 m.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida jami eksport tovarlari hajmida tarmoqlarning ulushi (% da)

■ Oziq-ovqat va tirik hayvonlar

■ Ichimliklar va tamaki

■ Xom ashyo yoqilg'idan tashqari nooziq-ovqat hisoblanadi

■ Kimyoviy moddalar va shunga o'xshash mahsulotlar

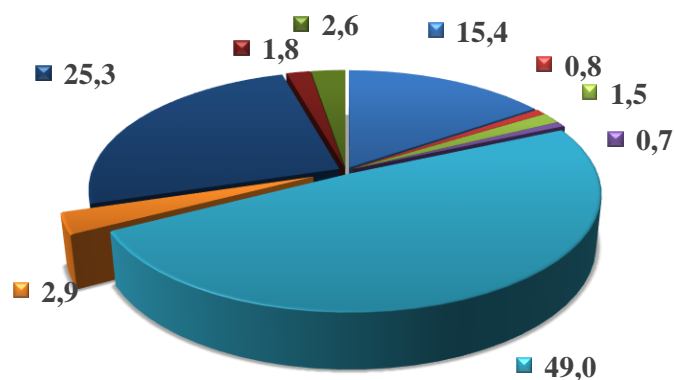
■ Sanoat mahsulotlari

■ Mashinalar va transport uskunalari

■ Turli xil tayyor mahsulotlar

■ Xizmatlar

■ Boshqalar

2023-yil yanvar-sentabr oylarida eksport qilingan tovarlar va xizmatlar tarkibi tahlili shuni ko'rsatdiki, 2022- yilning yanvar-sentabr oylarida amalga oshirilgan eksportning umumiy hajmiga nisbatan yengil sanoat ulushi 49,0 %, har xil tayyor mahsulotlar eksportining ulushi 25,3 % ni hamda oziq ovqat va tirik hayvonlar eksportining ulushi esa 15,4 % ni tashkil etdi.

Xizmatlar eksporti hajmi 7 483,0 ming.AQSH dollarini yoki jami eksport hajmining 1,8 % ni tashkil etib, o‘tgan-yilning mos davriga nisbatan 9,8 % ga ko‘payganligi kuzatildi. Xizmatlar eksporti tarkibining asosiy ulushi transport xizmatlari, turizm xizmatlari, moliyaviy xizmatlaridan iborat.

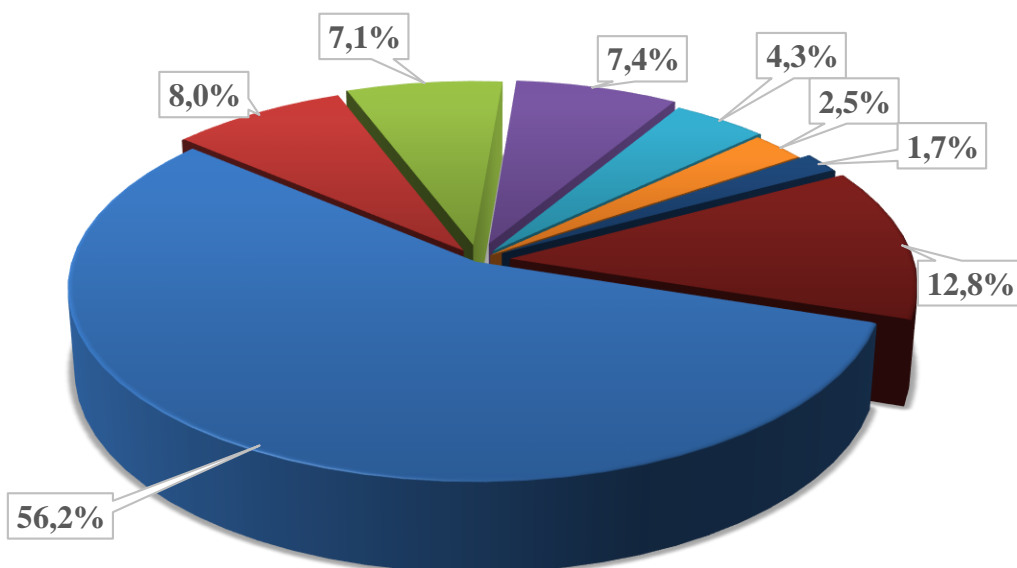
2023- yil yanvar-sentabr oylarida jami eksport tovarlari hajmi shahar va tumanlar kesmida (ming AQSH dollari)

	yanvar-sentabr		O‘shish sur‘ati, % da
	2022- yil	2023- yil	
Viloyat jami	433 456,1	412 738,8	95,2
Namangan sh.	137 107,6	147 445,7	107,5
Mingbuloq	11 558,4	1 763,8	15,3
Kosonsoy	40 404,7	51 654,5	127,8
Namangan t.	20 336,7	17 640,8	86,7
Norin	3 887,7	4 569,0	117,5
Pop	14 406,4	10 922,4	75,8
To‘raqo‘rg‘on	80 134,1	94 164,1	117,5
Uychi	30 660,3	29 179,5	95,2
Uchqo‘rg‘on	31 762,1	20 947,6	66,0
Chortoq	2 772,0	1 357,4	49,0
Chust	34 277,2	27 562,1	80,4
Yangiqo‘rg‘on	25 578,1	5 120,6	20,0

TO‘QIMACHILIK MAHSULOTLARI EKSPORTI

To‘qimachilik mahsulotlari eksporti hajmining oshishi bevosita paxta xomashyosi o‘rniga tayyor mahsulot ishlab chiqarish va qo‘shimcha qiymat yaratish maqsadida amalga oshirilgan islohotlarning natijasi ekanini ko‘rish mumkin. Jumladan, joriy yilda 229,3 mln.AQSh dollarlik to‘qimachilik mahsulotlari eksporti amalga oshirilib, umumiy eksportning 55,5 % ini tashkil etdi va o‘tgan yilga nisbatan 75,0 % ga pasaydi.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida viloyat eksportida

- Rossiya Federatsiyasi
- Xitoy
- Germaniya
- Qozog'iston
- Qirg'iziston
- Boshqalar
- Turkiya
- Polsha

Viloyatdan eksport qilinayotgan tovar va xizmatlarning asosiy qismi Rossiya Federatsiyasi, Xitoy Xalq Respublikasi, Qozog'iston, Qirg'iziston, Turkiya, Polsha va Germaniya davlatlari hissasiga to'g'ri kelmoqda. Bu esa umumiy eksport xajmining 78,3 % tashkil qiladi.

Rossiya Federatsiyasi, Qozog'iston, Xitoy Xalq Respublikasi, Qirg'iziston, Polsha, Turkiya, va Germaniya davlatlariga eksport qilinayotgan tovarlar tarkibiga nazar tashlasak, asosan yengil sanoat mahsulotlari oziq-ovqat mahsulotlari guruhlaridan iborat ekanligini ko'rishimiz mumkin.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida jami import tovarlari hajmi shahar va tumanlar kesmida

(ming AQSH dollari)

	Yanvar–sentabr		O'sish sur'ati, %da
	2022- yil	2023- yil	
Viloyat jami	503 962,0	606 711,1	120,4
Namangan sh.	206 943,1	307 153,0	148,4
Mingbuloq	7 090,3	10 049,8	141,7
Kosonsoy	38 872,7	24 314,5	62,5
Namangan t.	31 091,2	23 765,8	76,4

	Yanvar–sentabr		O‘shish sur‘ati, %da
	2022- yil	2023- yil	
Norin	22 953,3	41 218,4	179,6
Pop	15 002,4	15 008,1	100,0
To‘ra‘o‘rg‘on	25 801,4	51 416,1	199,3
Uychi	38 203,4	36 864,5	96,5
Uchqo‘rg‘on	10 997,9	6 932,8	63,0
Chortoq	36 899,0	37 761,6	102,3
Chust	51 662,3	35 811,3	69,3
Yangiqo‘rg‘on	18 445,0	16 361,5	88,7

Joriy davrda import qilingan tovarlar va xizmatlar tarkibi tahlili shuni ko‘rsatdiki, 2023- yilning yanvar-sentabr oylarida amalga oshirilgan importning umumiy hajmiga nisbatan mashina va uskunalar importining ulushi 31,9 % ni, sanoat mahsulotlari importining ulushi 23,9 % ni, oziq-ovqat mahsulotlari importining ulushi 17,1 % ni hamda kimyoviy moddalar va shunga o‘xshash mahsulotlar importining ulushi esa 10,6 % ni tashkil etdi.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida jami import tovarlari hajmida tarmoqlarning ulushi (% da)

■ Oziq-ovqat va tirik hayvonlar

■ Xom ashyo yoqilg‘idan tashqari nooziq-ovqat hisoblanadi

■ Mineral yoqilg‘i, moylash moylari va shunga o‘xshash materiallar

■ Hayvonlar va o‘simlik moylari, yog‘lar va mumlar

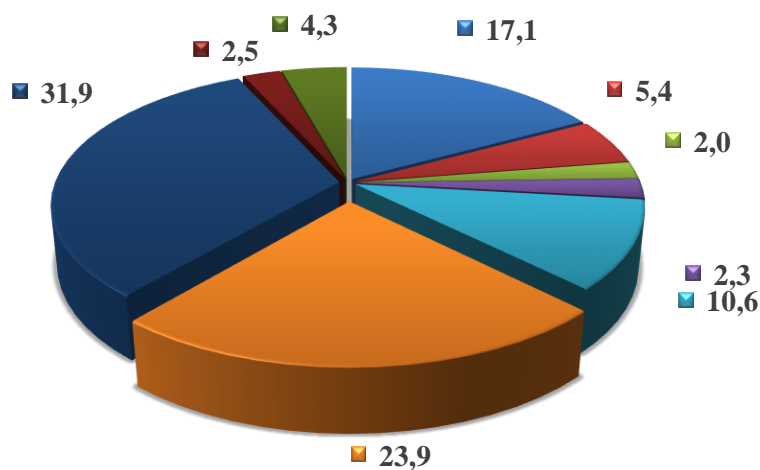
■ Kimyoviy moddalar va shunga o‘xshash mahsulotlar

■ Sanoat mahsulotlari

■ Mashinalar va transport uskunolari

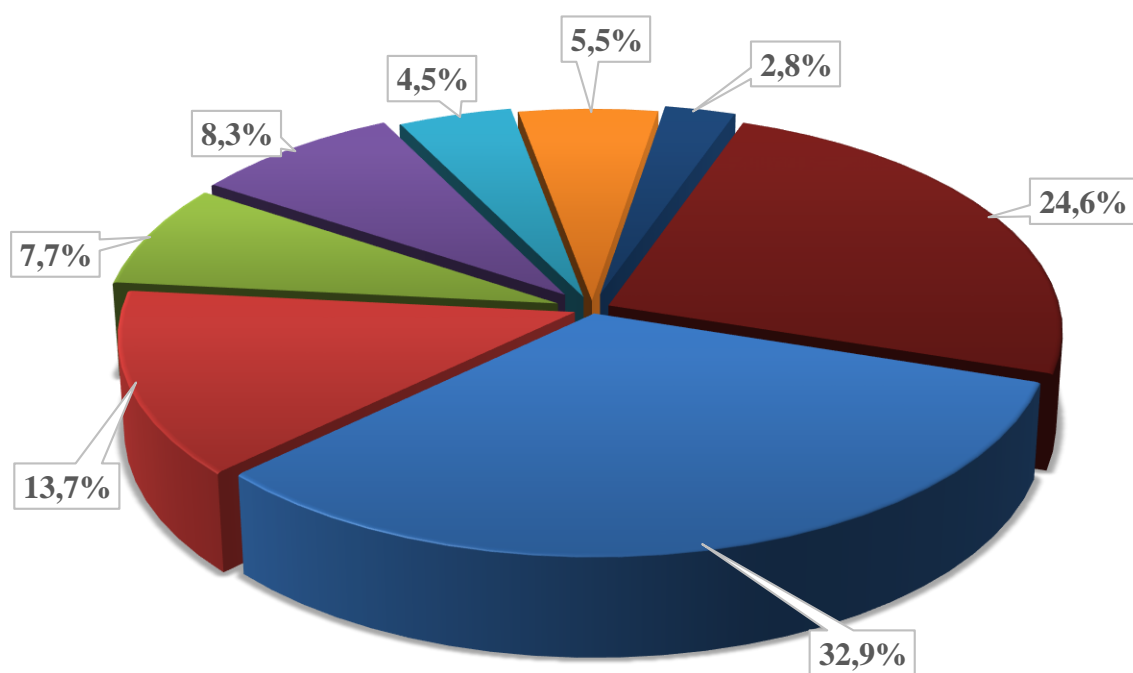
■ Turli xil tayyor mahsulotlar

■ boshqalar

2023- yil yanvar-sentabr oylarida viloyat importida asosiy hamkor davlatlar ulishi

2022- yil yanvar-sentabr oylarida viloyatga 68 ta xorijiy davlatlardan tovar va xizmatlar importi amalga oshirilgan. Shundan 7 ta eng yirik bo'lgan Xitoy Xalq Respublikasi, Rossiya Federatsiyasi, Qozog'iston, Turkiya, Germaniya, Polsha va Belarusiya kabi xamkor davlatlarning jami import hajmi 454 047,2 ming AQSH dollarga teng. Bu esa umumiy import hajmining 74,8 % ni tashkil qiladi.

- Xitoy
- Rossiya Federatsiyasi
- Qozog'iston
- Turkiya
- Belarus
- Germaniya
- Polsha
- Boshqa davlatlar